ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU
KONYA 11-12 Aralık 2015

INTERNATIONAL STUDENT SYMPOSIUM
KONYA 11-12 December 2015

"İslam Dünyasında Din Hizmetleri ve Dini Kurumlar"

Türkiye Diyanet Vakfı II. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu

11-12 Aralık 2015

"Türkiye Diyanet Vakfı'nın Hediyesidir."

Türkiye Diyanet Vakfı

II. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu

Koordinasyon:

Veysi KAYA

Editör:

Abdulkadir SYLKA

Yayına Hazırlayanlar:

Abdulkadir SYLKA

Esen SEZEN KILIÇ

Vugar AKİFOĞLU

Ruslan PERVUSHKİN

İlyas MİFTAKHOV

Fotoğraflar:

Ahmet Sami ACAR

Gökhan PEKDEMİR

Kapak Tasarımı:

Esen Ali DUMAN

Yasin DEDEŞ

İç Tasarım:

Vadi Grafik

0312 395 85 71

Baskı:

TDV YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ BASIMEVİ | PRINTING HOUSE

Serhat Mah. 1256 Sokak No:11
Yenimahalle / ANKARA
Tel : 0312 354 91 31 (pbx)
Faks : 0312 354 91 32
e-posta : bilgi@diyanetvakfiyayin.com.tr

RESMİ ve STK DÜZEYİNDE DİN HİZMETİ VEREN KURUMLARIYLA KKTC[1]

İbrahim TÜRK *

ÖZET

Yüzyıllar boyu çeşitli medeniyetlere beşiklik etmiş bir ada olan Kıbrıs adası, Hz. Osman devri gibi İslam Tarihinin henüz çok erken sayılan bir döneminde İslam'la tanışmıştır. Ne var ki İslam Dini Kıbrıs'ta özellikle Osmanlılarla birlikte kökleşmeye başlamış, ancak bu dönemde Kıbrıs'taki Müslüman-Gayr-ı Müslim ilişkilerinde din ve ırksal bir çatışma vukua gelmemiştir. İngiliz sömürge idaresinin yönetimi devraldığı 1878 yılından Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1960'a kadar geçen sürede ise adadaki Türk-Rum ilişkileri oldukça problemli bir hal almıştır. Yine bu dönemde Kıbrıs Müftülüğünün Fetva Eminliğine dönüştürülmesi de Rum Ortodoks Kilisesi karşısında, adadaki Müslüman cemaatin temsiliyeti açısından sorunlar oluşturmuş, gelişen bu problemlerin çözümü için ise Kıbrıs Türkü yıllarca Müftülük kurumunun tekrar ihdası için çalışmıştır. Bu noktada uzun emeklerin sonrasında kurulan Müftülük Kurumu ise, eski hüviyet ve istikrarını yakalayamamıştır. Zira artık ne Kıbrıs eski Kıbrıs, ne de Müftülük eski Müftülüktür.

Günümüze gelindiğinde ise adada bu vazifeyi ifa etme çabası içerisinde olan Din İşleri Başkanlığı Kurumunun bugün yaşadığı bir takım benzer problemler olmasına rağmen, yaşanan son gelişmelerle, mezkûr kurum verdiği din hizmeti tekrar kazanmaya çalıştığı kuşatıcı kimliğiyle hak ettiği değeri bulma yolunda ilerlemektedir.

Anahtar Kelimeler: KKTC, Kıbrıs, Sivil Toplum Kuruluşu, STK, Din Hizmetleri

1 Türk, İbrahim, Necmettin Erbakan Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukuku Bilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu, DİB Konya Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi XXV. Dönem İhtisas Öğrencisi.

* Eskişehir Osmangazi Üni. Sosyalbilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Doktora Öğrencisi

1. GİRİŞ

İsmini Latincede bakır anlamına gelen ve adanın en önemli yer altı zenginliği olan "Cyprum" kelimesinden[2] veya İbranice kına ağacı anlamına gelen "Koper" den aldığı söylenilen Kıbrıs,[3] Sicilya ve Sardunya adalarından sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Coğrafi konumu nedeniyle tarih içerisinde sürekli önemli bir yere sahip olmuştur. Zira bulunduğu yer itibariyle kuzeyinde Anadolu, güneyinde Mısır, batısında Yunan ve Roma, doğusunda ise İran ve Mezopotamya gibi büyük medeniyetlere komşuluk etmiş bir adadır. Ada bu konumundan dolayı da tarihte yeni doğan veya o dönemde mevcut olan felsefi ve dini akımların kolaylıkla ulaştığı bir yer olmuştur. Öyle ki bu noktada tarihçiler geçmişte üç semavi dinin mensuplarının da adada var olduğunu söylemektedirler.[4]

Kıbrıs adasına kronolojik olarak M.Ö. 1450-1320 arasında Mısırlılar, M.Ö. 1320-1265 arasında Hititliler, daha sonra M.Ö. 1265-1000 arasında tekrar Mısırlılar, M.Ö. 1000-709 tarihleri arasında Fenikeliler, M.Ö. 709-669 arasında Asurlar, M.Ö. 669-588 arasında bağımsız krallıklar, M.Ö. 588-525 yılları arasında yeniden Mısırlılar, M.Ö. 525-333 arasında İranlılar (Persler), M.Ö. 333-301 arasında Makedonlar, M.Ö. 301-59 arasında yine Mısırlılar (Ptolemeo dönemi), M.Ö.59-M.S.395 arasında Romalılar, M.S. 395-1191 arasında Bizans, M.S. 1191-1192 arasında Haçlı şövalyeleri, M.S. 1192-1489 arasında Luzinyanlar, M.S. 1489-1570 arasında Venedikler, hâkim olmuştur.[5]

1570 tarihinden sonra[6] ise Kıbrıs adası 1878'e kadar Osmanlı idaresinde kalmıştır. Nitekim 1878'e gelince Osmanlı Devleti, Rus harbinde yaşadığı zorluğun ve Rusların Yeşil Köye kadar dayanmalarının ardından İngilizlerin Kıbrıs'ı Osmanlı'dan kiralamak kaydıyla yaptığı ittifak teklifini geri çevirememiş, buna mukabil olarak da Osmanlı Devleti adada Müslümanların işlerine bakacak bir şer'iye mahkemesinin olması, adadaki cami, medrese, mezarlık gibi taşınmazların yönetimi için bir memur tayin edilmesi ve Rusya'nın aldığı Kars, Ardahan ve Batum'un tekrar Osmanlı'nın kontrolüne geçmesi halinde söz konusu icar akdinin feshedilmesi kaydıyla adayı İngilizlere kiralamıştır. Ne var ki mezkûr anlaşma 29 Ekim 1914'de Osmanlı Devleti'nin ittifak devletleri safında yer alması bahane edilerek İngiltere tarafından geçersiz sayılmış, böylelikle de adanın İngiltere'ye ilhak edildiği ilan edilmiştir. Tarihler 16 Ağustos 1960'ı gösterdiğinde adada yönetimi Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti devraldı. Bu devlet, her ne kadar Türk-Rum ortak yönetimi olarak görünse de, aslında tam manasıyla böyle bir yapı arz etmemekteydi. Zira yönetimdeki görev dağılımı; temsilciler meclisinde %70 Rum, %30 Türk üyeden müteşekkil durumdaydı. Öyle ki bu durum kabinede de kendisini göstermekte, Türk devlet adamlarına on bakanlıktan sade-

2 Gürsoy, "Kıbrıs", *DİA*, XXV, 370.
3 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 30.
4 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 33.
5 Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay, *Kıbrıs'ın Fethi*, 14.
6 Akgündüz-Öztürk, *Bilinmeyen Osmanlı*, 162.

ce üçü verilmekteydi.[7] Ayrıca Rum ve Türk halkı arasında süren sürtüşmeler ve adadaki Rum siyasilerin Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme çabaları sonucunda, adada garantörlük hakkına sahip olan üç devletten birisi olan Türkiye[8] 14-16 Ağustos tarihleri arasında adaya Barış Harekâtı düzenlemiş, bunun neticesinde ise Kıbrıs'taki mevcut sınırlar ortaya çıkmıştır. Bu ayrılmanın ardından Kıbrıs'ın kuzeyinde yer alan ve adanın %36'lık bir kesimini oluşturan bölge Müslüman Türklere bırakılmıştır. Daha sonra adanın Türk kesimi 1974-1983 tarihleri arasında Kıbrıs Türk Federe Devleti olarak varlığını sürdürmüş, 15 Kasım 1983 tarihinde ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti resmen ilan edilmiştir.

2. MÜSLÜMANLARIN ADAYA İLK GELİŞİ

İslam tarihi kaynaklarından anlaşılacağı üzere ilk dönem Müslümanlarında var olan fütuhat düşüncesi, Hz. Peygamberin vefatından sonra da devam etmiş, Müslümanlar dinlerini başka milletlerle buluşturmak için daimi bir gayret içerisinde olmuşlardır. Öyle ki Hz. Peygamberden öğrendiği hakikatleri dünyanın dört bir yanına yaymak için uğraşan ashabın gayretine, bugün onlardan geriye kalan farklı farklı ülkelerdeki kabirleri şahitlik eder durumdadır. İşte bu seferlerden biri de h.28 / M.648-649 tarihinde Şam valisi Hz. Muaviye dönemine rastlayan Kıbrıs fethidir. Ne var ki bu fetih, bizzat Hz. Peygamber tarafından müjdelenmiştir. Bu hadise halk arasında "Hala Sultan" nâm meşhur olan Hz. Peygamberin süt teyzesi Ümmü Harâm bint Milhân b. Hâlid el-Ensâriyye el-Hazreciyye isimli hanım sahâbînin evinde gerçekleşmiştir. Şöyle ki; Hz. Peygamber, Ümmü Harâm'ın evinde bulunduğu bir sırada kayluleden[9] tebessüm ederek uyanır ve Ümmü Harâm Hz. Peygambere neden güldüğünü sorar. Hz. Peygamber de kendisine cevaben: *"Bana ümmetimden bazı kişiler şu engin deniz üstünde tahtları üzerine kurulmuş hükümdarlar hâlinde gemilere kurulmuşlar da Allah yolunda ihtişamla deniz harbine giderlerken gösterildi (de ona güldüm)"* buyurur. Bunun üzerine Ümmü Harâm Hz. Peygamberden kendisinin de o kişilerin arasında yer alması için Allah'a dua etmesini ister ve Efendimiz süt teyzesini *"sen onlardansın"* demek suretiyle müjdeler. Bu olaydan sonradır ki Hz. Muaviye'nin döneminde Kıbrıs fethine çıkan orduya katılan Ümmü Harâm, çıkarma yapılırken gemiden indiği sırada binitinden düşüp, boynu kırılarak şehit olmuştur.[10] Kabri bugün Güney Kıbrıs tarafında kalan Larnaka bölgesindedir.[11] Ayrıca bu savaşa Ebû Zer el-Gıfârî ve Ebu'd-Derdâ gibi meşhur sahâbîlerden de iştirak edenler olmuştur.[12] Bu savaştan sonra Müslümanlar adayı fethetmiş ve adadaki Cenevizliler üç yıl süreyle vergi vermek zorunda kalmıştır. Fakat anlaşmanın bozulması üzerine adaya ikinci bir sefer düzenlenmiş, bu sefer Kıbrıs'a ilk Müslüman nüfus yerleşmiştir.

7 Alasya, "Kıbrıs", *DİA*, XXV, 381.
8 Diğer iki devlet Yunanistan ve İngiltere'dir.
9 Öğle uykusu.
10 Buhârî, "Cihad", 3, 8, 63, 75, 93; Müslim, "İmâre", 160.
11 Detaylı bilgi için bk. M. Baha Tanman, "Hala Sultan Tekkesi", *DİA*, XV, 225.
12 M. Yaşar Kandemir, "Ümmü Harâm", *DİA*, XXXXII, 322.

Daha sonraki dönemlerde ise başta Ümmü Haram'ın ve birçok sahabî kabirlerinin orada bulunması ve bir takım stratejik gerekçelerle ada birçok kez fethedilmek istendiyse de, bu 1570'da adaya Osmanlı Devleti gelene dek pek mümkün olmamıştır.[13] Burada zikredilmesi gereken bir konu da Osmanlı Devleti'nin fetihten sonra adadaki Müslüman nüfusun azlığı göz önüne alınarak Anadolu'dan getirtilen halkla Kıbrıs'taki Müslüman ve gayrı Müslim nüfus dengesini sağladığıdır.[14]

3. OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE ADADAKİ RESMİ DİNİ KURUM

Yukarda da ifade ettiğimiz gibi Kıbrıs adası, 1570 yılında Osmanlı sultanı II. Selim döneminde fethedilmiş ve ada beylerbeylik olarak teşkilatlandırılmıştır. İlk beylerbeyi ise Muzaffer Paşa olarak tayin edilmiştir. Bu tarihten sonra ise Kıbrıs, Merkezi Lefkoşe olmak üzere 307 yıl boyunca idareciler; vali, vezir, mutasarrıf, kaptan paşa, muhassıl gibi çeşitli unvanlarla adayı idare etmişlerdir.[15]

Hiç şüphesiz Osmanlı Devleti Kıbrıs fethini gerçekleştirdikten hemen sonra, özellikle uzun süre Venediklerin baskı ve zulmünden yorulan ada halkına adalet sağlamak için Kıbrıs'ta ilk inşa etmeye çalıştığı kurum şer'iyye mahkemeleridir. Bu mahkemelerin başında kadılar yer alır, kadılık da çoğu zaman gerek yasama, gerek yürütme gerekse idari mekanizmanın kendisinde toplandığı bir görev durumunda olurdu.[16] Bu dönemde kadıların bu önemli görevde sıkça yardım istediği, fetva sorduğu hatta çoğu zaman yerine niyabet etmesi için tayin ettiği kişiler ise müftüler olmuştur. Kıbrıs şer'iyye sicillerinde, Kıbrıs'taki Osmanlı dönemi müftüleri hakkında bir araştırma yapan Özkul, bu sayılan görevlerin yanı sıra müftülerin medreselerde müderrislik ve tezkirecilik, bazı kritik konularda bilirkişilik veya şahitlik, çarşı pazarlarda narh koyan heyetin üyeliği, halkın sorularının cevaplanması ve ihtida gibi olaylarda şahit tutulması ile pek çok hayır hasenat işine öncülük etmesi gibi durumları da müftülerin işleri arasında zikretmektedir.[17] Ayrıca Müftülerin Kıbrıs idare meclisi gibi son derece üst düzey bir yönetim şurası olan komisyonda da var olduğu bilinmektedir.[18]

Kıbrıs adasında görev yapan ilk müftü Ekmeleddin efendidir. Bununla beraber müftüler her zaman İstanbul'dan görevlendirme usulüyle adaya gelmemiş, adanın kendi halkı arasından da liyakat sahibi kişilerin halk tarafından Şeyhü'l-İslâmlık makamına önerilmesi şeklinde de olmuştur.[19] Bazı dönemlerde ise halkın şikâyeti üzerine görevinden alınan müftüler olduğu gibi, görevi sırasında

13 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 33-34.
14 Özkul, *Kıbrıs'ın Sosyo-Ekonomik Tarihi 1726-1750*, 39-42.
15 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 38.
16 Aydın, "Osmanlı'da Hukuk", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, I, 264 vd.
17 Özkul, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri", *Turkish Studies*, Vol. 8/7 Summer, s. 461-463, Ankara 2013.
18 Özkul, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri", 464; Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 38.
19 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 87.

vefat eden müftülere de yeni müftü atanana/gelene kadar daha önceki müftülerden niyabet edenler olmuştur.[20]

Müftülerin ödenekleri meselesine gelince, kaynaklarda görevdeki müftülere *mülga ocak* gelirlerinden aylık 320 kuruş ödeneceği belirtilmektedir. Yine kaynaklarda Sultan II. Mahmut tarafından Kıbrıs muhassılına gönderilen bir emirde, Kıbrıs müftüsü ve kütüphanesi nazırı Hasan Hilmi Efendi'ye hayat boyunca verilmesi şartıyla 1.000 kuruş maaş tahsis edilmesi emredilmiş ve bu maaşın verilmeye başlandığını gösteren senedin bir an evvel merkeze gönderilmesi de istenmiştir. Ayrıca adada görev yapan müftülerin bağ, bahçe, çiftlik ve ticaret gibi hususi işlerinin de olduğundan bahsedilmektedir.[21]

Sonuç olarak Osmanlı dönemi Kıbrıs'ında görev yapan müftüler toplumdaki herkes tarafından güvenilir insanlar olarak kabul edilmekte ve neredeyse her türlü vakıada bilirkişi olarak yer almaktaydılar. Müftüler bu görevlerinin yanı sıra nezaret, vekillik, vasilik de yapmışlar, adada ortaya çıkan karışık birçok olayın çözülmesi müftülerin verdikleri fetvalar sayesinde sağlanmıştır. Bu kadar önemli görevleri olmasına karşın bazı müftüler yetkilerini kötüye kullanmaları sebebiyle cezaî işleme maruz bırakılmışlardır.

İngilizler dönemine gelindiğinde bu dönemin ilk müftüsü Osmanlı döneminin son müftüsü olan Seyit Ahmet Zade Efendidir ve ölümüne kadar bu görevde kalmıştır. Vefatından sonra da yerine seçimle Ali Rıfkı Efendi getirilmiş ve 1909'da ihtiyarlığı sebebiyle emekliye ayrılmıştır. Ali Rıfkı Efendi'den sonra ise Kıbrıs'ta sevilen bir kişi olan ve Müslüman Türk cemaatine çok hizmetleri geçen Hacı Ziya Efendi göreve getirilmiş, 1927'da emekliye sevk edilmiştir.[22] 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ve ardından sırasıyla Şeyhü'l-İslamlık ve Halifelik makamlarının ilgası ile Kıbrıs'taki Müslüman Türkler imzalanan arz-ı mazhar[23] belgesine muhatap bulamadıkları için Kıbrıs'ta müftü İngilizler tarafından seçilmiştir bu kişi de Hürremzade Hakkı Efendidir. Ancak adadaki İngiliz idaresi Müslüman Türklerden aldığı bütün itiraz ve tepkilere rağmen bununla da kalmayıp, bir yıl sonra bütçeye bir ödenek koymayarak müftülük makamını lağvedip yerine evkaf dairesine bağlı fetva eminliği müessesini ikame etmiştir ki fetva emininin maaşı da bu kurum tarafından ödenmiştir.

İngilizler döneminde Kıbrıs müftülüğü yerine kurulan fetva eminliği müessesesi, müftülük kadar kapsamlı bir yapıya sahip olmayıp, sadece fetva görevi ile sorumlu tutulmuş, başka bir deyişle müftülük eski otoritesini kaybetmiştir. Bununla beraber Kıbrıs'taki Hristiyan cemaatin temsiliyetini sağlayan Kıbrıs kilisesinin otoritesinde bir kayıp söz konusu olmamıştır. Bu durum ise ada Müs-

20 Özkul, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri", 464.
21 Özkul, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri", 479.
22 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 87-88.
23 Müftü seçimlerinde halkın müftü olmasını istediği kişiler hakkında imza toplayarak Şeyhü'l-İslamlığa gönderdiği evrakın ismi.

lümanlarını rahatsız etmiş, zira Kıbrıs Müslüman cemaati böylelikle sadece dini liderlerinden mahrum kalmamış, aynı zamanda siyasi bir kimliğe sahip olan Müftülerinden de mahrum bırakılmıştı.[24] Zira daha önce de ifade ettiğimiz gibi müftü seçimle iş başına getirildiği için toplumun kabul ettiği bir liderdi. Türklerin yaşadığı bu rahatsızlık dolayısıyla İngiliz idaresi, 1948 yılına gelindiğinde evkaf, müftülük, aile kanunu, eğitim ve şer'iye mahkemelerini inceleyerek İngiliz idaresine rapor sunması için bir komisyon oluşturulmasını istemiştir. Bunun üzerine oluşturulan komisyon tamamladıkları raporu mevcut durum ve beklentileri içerecek şekilde Türk İşleri Komisyonunun Ara Raporu ismiyle 1949 yılında İngiliz yönetimine sunmuştur. Atalay, bu rapordan yaptığı bir alıntıda Müftülüğün ilgası ile Kıbrıs'taki Müslüman cemaatin kaybettiği, bir diğer ifade ile geçmişte müftülük kurumunun ifa ettiği hizmetleri ve istenen müftülüğün vasıflarını şöyle sıralar:

- Dini meselelerde şifahen veya yazılı olarak halka nasihat etmek.
- Oruç ve namaz gibi ibadetlerin vakitleri ile ilgili açıklayıcı fetva çıkarıp halkı bu hususlarda aydınlatmak.
- Müslümanların verdiği zekât ve sadakanın fakirlere dağıtımını ifade etmek.
- Camilerde vaaz etmek isteyen vaizlere icazet ve izin vermek.
- İmam ve vaizlere nezaret edip cami içinde ve dışında vazifelerini hakkıyla yapıp yapmadıklarını kontrol etmek. Gerektiğinde vazifesini yapmayanları görevden almak.
- Camilerde bizzat halka vaaz edip İslam Dini hakkında irşad vazifesini yerine getirmek.
- İslam Dini ile ilgili problemlerde hükümete açıklamada bulunup, fikir vermek.
- Her yıl bütün adayı dolaşıp, ada üzerindeki İslam cemaati ile temasa geçerek, camilerin tamiri ile idamesi, orada imamlık için uygun ve ehliyetli kimseler bulmak gibi dini mahiyeti haiz çeşitli meseleleri tetkik edip; onlar hakkında yerinde açıklamalar yapıp bilgi vermek.[25]

Müftülüğün ilga edildiği 1927'den 13 Aralık 1953'e kadar Kıbrıs Müslümanları kendi müftülerini seçememiştir. Bu sürede Kıbrıslı Müslümanlar sömürge yönetimine kendi müftülerini seçmek için başvurmuşlarsa da, buna muvaffak olamamışlardır. Bunun en bariz örneği 1 Mayıs 1931 yılında adadaki Evkâf-ı İslâmiyye, Mahkeme-i Şer'iyye müftülük ve lise konularındaki ahvalin görüşüldüğü II. Milli Kongrede Kıbrıs Müslümanları Ahmet Sait Efendiyi müftü olarak seçmişler, bunun üzerine İngiliz idaresine bir emri vaki yapmışlardır. Ancak Sö-

24 Kaymak, *Kıbrıs Türkleri Bu duruma Nasıl Düştüler*, 76.
25 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 88-89.

mürge yönetimi seçilen müftüyü tanımadığını beyan etmiştir.

Fetva eminliğinin kurulmasıyla adadaki Müslüman nüfus yıllar süren bir çaba vererek, Müftülüğün tekrar ikame edilmesi için canla başla çalışmıştır. Zira yukarda da değinmeye çalıştığımız gibi fetva eminliği göstermelik bir makam durumunda ibaret olmuştur. Nitekim bu görev basit bir fetva memurluğundan ibaret olup, dini umur, tedrisat, cami ve görevlilerin kontrolü gibi birçok meselede söz sahibi olmayan bir yapı arz ediyordu. Bu nedenledir ki Kıbrıslı Müslümanlar ne fetva eminliğini müftülüğün muadili, ne de fetva eminini müftünün bir alternatifi olarak gördüler.[26]

Kıbrıs'taki Müslüman Türklerin yoğun baskı ve isteklerinin üzerine sömürge yönetimi Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı ile görüşerek Türkiye'den bir müftü talep etmiştir. Bu konuda yapılan görüşmelerin ardından Diyanet İşleri Başkanlığı 72 yaşlarındaki Süleymaniye Medresesi eski Hukuk-u Şer'iyye müderrislerinden olan Yakup Celal Menzilcioğlu'nu önermiş, kendisine getirilen teklifi kabul eden Menzilcioğlu 1951 yılının Şubat ayında Kıbrıs'a getirilerek görevine başladı.[27] Ne var ki gerek adadaki siyasilerin, gerekse halkın kendisine karşı olan hoşnutsuzluk ve bunu müteakip basında çıkan ciddi eleştiriler nedeniyle bu görevini 8 ay sürdürebilmiştir.[28] Menzilcioğlu'nun görevinden ayrılmasının ardından da 30 Aralık 1953 tarihinde Mehmet Dânâ Efendi göreve getirildi. Burada zikredilmesi gereken bir başka malumat ise 24 Şubat 1953 tarihinde Türk halkının katılımıyla yapılan seçim sonucu adada ilk kez "Türk Din Reisi (Müftü) Yasası" adı altında bir anlamda Din İşleri yasası diyebileceğimiz bir yasanın yürürlüğe girmesidir. Bu yasada dikkat çeken bazı hususlar şöyledir; Öncelikle müftülük için Türk asıllı olmak ve kırk yaşını doldurmak şartı aranmaktadır.[29] Müftü, gerekli gördüğü takdirde kuruma müderris, müsevvit, imam, müezzin, vaiz ve ihtiyaç duyulan diğer personeli tayin etme hakkına sahiptir.[30] Ayrıca müftünün sayılan bu kişilerin maaşı, sömürge valisinin onay vermesi halinde evkaf dairesi tarafından ödenir.[31] Burada dikkat çeken nokta, müftünün ve evkaf dairesinin üzerinde İngiliz valisinin söz sahibi olmasıdır. Zira söz konusu vakıflar tamamıyla Osmanlı döneminden kalan ve din hizmetleri için tahsis edilmiş olan vakıflardır. Yine mezkûr yasada bulunan ve adadaki Müslüman Türklerin, İngiliz idaresinin müftülüğü ilga etmek suretiyle yerine ikame ettiği fetva eminliği ifadesinin değiştirilip, yerine tekrar müftülük ibaresinin konmasını ön gören 11. maddedir.

Kıbrıs Cumhuriyeti dönemine gelince bu dönemde, Müslümanların din hizmetlerini organize ve kontrol edecek makam olan müftülüğün olmayışı, ada Müslümanlarına çok ciddi ve sıkıntılı sonuçlara mal olmuştur. Öyle ki pek çok

26 Masum Millet, 18 Şubat 1933, sayı: 56.
27 Milliyet Gazetesi, 03 Şubat 1951.
28 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 98.
29 Kıbrıs Türk Din Reisi (Müftü) Yasası, 1953, 4. Md.
30 Kıbrıs Türk Din Reisi (Müftü) Yasası, 1953, 6. Md.
31 Kıbrıs Türk Din Reisi (Müftü) Yasası, 1953, 10. Md.

cami imamsız ve cemaatsiz kalmıştır. İmamlık yapanlardan liyakat sahibi ise iki elin parmaklarıyla sayılabilecek derecede azdır. Hatta çoğu zaman halk cuma ve bayram namazlarını kıldıracak, cenazelerin teçhiz ve tekfinini yapacak ve cenaze namazlarını kıldıracak imam bulmakta bile zorlanmıştır.[32] Yine bu dönemde 1 Mart 1971 tarihli "Din İşleri Dairesi Kuralı" ismini taşıyan bir yasa yürürlüğe alınmıştır. Burada dikkat çeken en bariz nokta ise müftü yerine Din İşleri baş memuru ifadesinin, müftülük yerine de Din İşleri Dairesi ibaresinin kullanılmaya başlanmasıdır. Bu yasaya göre görevlilerin ödenekleri vakıflar tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca önceki yasada ihtiyaç halinde müftünün atama yapması mümkün olduğu halde, 1971 Din İşleri yasasında Din İşleri Başkanının (müftünün) görevli personel ataması vakıflar ve Din İşleri idare heyeti adı verilen bir üst kurulun onayına bağlanmıştır.[33] Burada dikkat çekmek istediğimiz bir diğer değişiklik ise, daha öncekilerin aksine müftü seçimle iş başına gelmemekte, yürütme kurulu başkan yardımcısının teklifi üzerine yürütme kurulu başkanı tarafından tayin edilmektedir.[34] Yine bu yasada Din İşleri Dairesinin kadrosu da belirtilmiştir. Buna göre bu kadro bir müftü, üç öğütmen,[35] on imamdan oluşmaktadır. Ayrıca on kişiden ibaret olan imam kadrosu ihtiyaç halinde münhal açılsa bile yürütme kurulundan karar alınmadıkça doldurulamayacaktır.[36] Müftülük sekretaryası ise bir katip, bir katip yardımcısı ve bir odacıdan ibarettir. Görüldüğü üzere bu dönemde oluşturulan yasa Din İşleri Dairesinin ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzak bir mahiyettedir. Bu noktada ülkede bulunan 250 civarındaki camiler ve verilen imam kadrosu düşünülürse, belirtmek istediğimiz durum daha iyi anlaşılacaktır.

Günümüzde KKTC'sinde kullanılan Din İşleri Yasası 28 Mayıs 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yasa Anayasanın 23. maddesine dayanmaktadır. Ancak daha önce bahsi geçen iki yasaya göre daha kapsamlı olmakla birlikte, içerik ve Din İşleri Başkanının faaliyet alanı açısından 1971 yasasıyla pek farklılık arz etmemektedir. Buradaki diğer farklılık ise Din İşleri Başkanının göreve getirilmesi noktasındadır. Zira bu yasaya göre Başbakanın önereceği bir kişiyi, Cumhurbaşkanı uygun bulması halinde Din İşleri Başkanı olarak atayabilir.[37] Yine bu yasaya göre memur alımı tamamıyla Din İşleri Başkanının inisiyatifinde olmayıp, Vakıflar Yönetim Kurulunun onayına bağlıdır.[38] Dolayısıyla mezkûr yasanın ihtiyaçlara cevap verir nitelikte bir yasa ile değiştirilmesi, Din İşleri Başkanlığının hizmet kalitesinin artması noktasında zaruret kesp etmektedir. Yasanın belirlediği istihdam şekilleri ise; sürekli (kadrolu) personel, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçi olmak üzere dört sınıfa ayrılır. Bu yasaya göre Din İşler Dairesinin yapılanma şekli şöyledir:[39]

32 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 116.
33 Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi Din İşleri Dairesi Kuralı, Md. 3.
34 Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi Din İşleri Dairesi Kuralı, Md. 4.
35 Türkiye'deki vaizlik görevine tekabül etmektedir.
36 Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi Din İşleri Dairesi Kuralı, Ek 1.
37 KKTC Din İşleri Dairesi Yasası, Md. 8.
38 KKTC Din İşleri Dairesi Yasası, Md. 69.
39 Burada yer alan bilgiler yasanın Din İşleri Başkanlığına tahsis ettiği personel çizelgesi olup,

Kadro Adı	Kadro Sayısı	Hizmet Sınıfı
Başkan	1	Yöneticilik Hizmetleri Sınıfı
(*)Kıdemli Öğütmen	3	Yöneticilik Hizmetleri Sınıfı (Üst Kademe Yöneticisi Sayılmayan Diğer Yöneticiler)
Öğütmen	1	Dini Hizmetler Sınıfı (Yüksek Öğrenimli)
Öğütmen	1	Dini Hizmetler Sınıfı (Yüksek Öğrenimli)
Öğütmen	1	Dini Hizmetler Sınıfı (Yüksek Öğrenimli)
Öğütmen	1	Dini Hizmetler Sınıfı (Yüksek Öğrenimli)
İmam	46	Dini Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Müezzin	5	Dini Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Muhasip	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Yüksek Öğrenimli)
Müftülük Memuru	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Müftülük Memuru	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Müftülük Memuru	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Müftülük Memuru	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Müftülük Memuru	1	Genel (İdari, Mali) Hizmetler Sınıfı (Orta Öğrenimli)
Odacı I	1	Odacı ve Şoför Hizmetleri Sınıfı
Odacı II	1	Odacı ve Şoför Hizmetleri Sınıfı
Genel Toplam	67	

Burada belirmek istediğimiz bir durum da şudur ki bugün Din İşleri Dairesinin bünyesinde hizmet veren personelin kahir ekseriyeti geçici memur sınıfında yer almakta olup, kadrolu personel sayısı oldukça az bir orandadır. Buna göre Din İşleri Dairesinin toplamda 242 personelinden yalnızca 18'i kadrolu ola-

günümüzde bu kadroların tamamı doldurulmuş durumda değildir.

rak görev yapmakta, geriye kalan 224 görevlinin tamamı geçici personel statüsünde görevlerine devam etmektedir. Yine bu personelin 30'u ilahiyat, 74'ü imam hatip ve ilahiyat ön lisans, 7'si İlahiyat dışında bir lisans, 43'ü imam hatip dışında bir lise, 88 tanesi de İlk veya orta düzeyli okul mezunudur. Bunun yanında adada T.C Lefkoşa Din Hizmetleri Müşavirliğine bağlı olarak görev yapan 120 personel yer almaktadır.

Takdir edilecektir ki din hizmeti veren kurumlar açısından saygınlık ve itibar son derece önem arz eder. Kıbrıs Müftülüğünün özellikle İngiliz sömürü idaresi döneminde yaşadığı itibar kaybının etkileri, kurumun geleceğini ciddi şekilde zedelemiş, öyle ki bu tesirler günümüzde bile yer yer kendini göstermiştir. Ancak özellikle 23 Aralık 2010 tarihinde göreve gelen Din İşleri Başkanı Prof. Dr. Talip ATALAY döneminde bu prestij kaybı giderilmeye çalışılmış ve kurum layık olduğu değere kavuşturulmak istenmiştir. Nitekim bu cümleden olarak Güney Kıbrıs'ta hizmete açılan birçok cami ve buralarda ilk namazı Atalay'ın kıldırması,[40] İlçelerde açılan Din İşleri Başkanlığı Temsilcilikleri,[41] Din İşleri Başkanlığına yakışır bir makam aracının temini, yaz Kur'an kurslarında oluşan iyi intiba soncunda zorlukların kalkması, din görevlilerinin eğitime teşvik edilmek suretiyle din hizmetlerinin daha liyakatli kişilerce verilmeye çalışılması, kurumun ihtiyaç duyduğu yeni yasa hakkında bir takım girişimler ve yeni yasa tasarısı, Güney Kıbrıs Ortodoks kilisesi ile yapılan barış görüşmeleri, atanan yeni personellerin liyakat önceliğine göre alınması, Güney Kıbrıs'ta bulunan ve özellikle Türkiye kökenli yurttaşların ziyaret etmeleri oldukça güç olan Hala Sultan Türbesine yapılan toplu ziyaretler ve daha pek çok eylem bu gayrete matuftur.

4. KKTC'de HİZMET VEREN STK CEMAAT ve TARİKATLAR

Her geçen gün küreselleşmenin biraz daha arttığı günümüz dünyasında bir hayli yaygınlık kazanan ve yardımlaşma/dayanışmadan tutun da kültürel faaliyetlere kadar çok geniş bir yelpazede çalışma sahası bulan sivil toplum hareketi; devlet örgütü dışında, birtakım siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal faaliyetleri yürüten gönüllü kuruluşlara verilen addır.[42] Özellikle teknolojik gelişmelerin birbirini hızla takip ettiği günümüzde insanoğlu bu imkânlardan da faydalanarak, STK'lar yoluyla devletin erişemediği yerlere erişmek ve yaşanan sıkıntıları gidermek için kenetlenebilmektedir. Bu noktada gerek Türkiye gerekse KKTC çapında hizmet veren cemaat-cemiyet-tarikat mefhumlarını birer STK olarak görmemiz öyle sanıyoruz ki garipsenmeyecektir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra yaygınlık kazandığını düşündüğümüz STK'lar KKTC'de çeşitli vakıf, dernek, öğrenci yurdu, sendika, birlik ve tarikat düzeyinde hizmet

40 http://www.propertyturk.net/haberler.guney-kibristaki-tahtakale-cami-51-yil-sonra-yeniden-ibadete-acildi.5183.aspx (23.11.2015)

41 Türkiye'deki ilçe müftülüklerine benzer kurumlardır.

42 Kalaycıoğlu, "Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset", *Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslam*, s. 111-114.

sunmaktadır. Bunların başında bir Nakşi şeyhi olan ve Şeyh Nazım nâm meşhur Mehmet Nazım Adil isimli tasavvuf önderinin tekkesinin hizmetleri yer almaktadır. Dünya çapında oldukça ciddi bir şöhrete sahip olan Şeyh Nazım Efendi'nin şöhreti sadece Kıbrıs'la sınırlı kalmamış, çeşitli milletlerden insanlar kendisini ziyarete gelmiştir. Dergâhı Kıbrıs'ın Lefke köyünde olup, vefatından sonra kendisi de bu dergâhın haziresine defnedilmiştir. Kıbrıs'ın manevi iklimine oldukça katkısı olan Şeyh Nazım Efendi, özellikle Kıbrıs'ta Türkçe ezan problemlerinin yaşandığı dönemlerde kendisine verilen ceza ve açılan davalara aldırış etmeksizin adayı gezerek birçok camide Arapça ezan okumak suretiyle halkın ezan hasretini bir nebze olsun dindirmiştir.[43]

Adadaki köklü STK'larından ikincisi ise 1971 yılında Şeyh Nazım Efendi'nin işaretiyle Hüseyin Mehmet Ateşin isimli bir Kıbrıslı mimarın 40 arkadaşı ile birlikte kurduğu Kıbrıs Türk İslam Cemiyetidir. Bu cemiyet adada *Nizam* isimli yayın organını neşretmiş, ayrıca Kıbrıs'ta inancını yaşamak isteyen kişilerin adadaki sözcülüğünü de üstlenmiştir. Cemiyetin kurucusu olan Ateşin Raif Denktaş'ın çıkardığı *Zaman* gazetesinde "Turamanzâde Hüseyin" müstear ismiyle köşesinde çeşitli yazılar kaleme almıştır.[44] Doğrusu bu kuruluşun adada verdiği hizmetin değeri oldukça fazladır. Zira bir anlamda adada ilk kez dini hassasiyet taşıyan insanların altında toplandığı çatı görevini üstlenmiştir. Günümüzde ada halkından yardıma muhtaç kimseleri görüp gözetmek ve camisi olmayan köylere cami yapmakla hizmetlerine devam eden cemiyetin başında KKTC MÜSÜAD Genel Başkanı Okyay SADIKOĞLU vardır. Ayrıca dernek, bugüne kadar Alayköy Hacı Emine Adil Camii ve Mevlevi Köyü Camilerini yapımına destek olmuştur.

Bunların yanı sıra KKTC Din Görevlileri Birliği ve KKTC Din Görevlileri Sendikası da din görevlilerinin maddi ve manevi sıkıntılarında görevlilere destek vermektedir. Ayrıca yaşanan bir takım sorunlarda hukuki yoldan mücadele etmeye çalışan bu iki kurum, geçmişte yaşanan yaz Kur'an kursları, camilerin elektriğinin kesilmesi, vb. gibi birçok konuda ilkeli bir duruş sergilemiştir.

Daha sonra 1996 yılında kısa adı ESKAD olan Evrensel Sevgi ve Kardeşlik Derneği kurulmuştur. Derneği merkezi Lefkoşe olup, G. Mağusa, Lefke, Güzelyurt ve Girne'de de şubeleri mevcuttur. Özellikle Türkiye'den gelen üniversite öğrencileri için konaklama ve yurt imkânı sağlayan dernek, öğrencilerine maddi ve manevi destekler sağlamakla birlikte, onların gelecekte milli ve manevi değerlerine sahip birer yurttaş olmalarını hedeflemektedir. Ayrıca yıl içerisinde mübarek gecelerde programlar düzenlemek suretiyle güzel sesli kârîler ve alanında uzman İlahiyatçılarla Kıbrıs halkını buluşturmaktadır. Bunların yanı sıra ramazan aylarında iftar programları da düzenleyen kuruluş, halk arasında kaynaşmaya vesile olmaktadır.

Burada zikredilmesi icap eden kurumlardan biri de KKTC Din Görevlileri Bir-

43 Ateşin, *Dr. Fazıl Küçük ve Şeyh Nazım Kıbrısî*, 226.

44 Ateşin, *Kıbrıs'ta İslami Kimlik Davası*, 409-411.

liği'dir. Birlik, Din İşleri Başkanlığı'na bağlı personelin maddi ve manevi sıkıntılarında görevlilere destek olma çalışması içerisindedir. Yine Din İşleri Dairesi personelinin kurduğu ve yürüttüğü bir STK olan KKTC Din Görevlileri Sendikası da din görevlilerinin yaşadığı kadrolanma problemi, yürütülen yasa tasarısı çalışmaları vb. gibi hukuki süreçleri takip etmek suretiyle sendikal faaliyetler yürütmektedir.

Adadaki diğer STK'larından bir kaçı ise şöyledir: KKTC Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği, Semerkand Kıbrıs Türk Yazarları Dayanışma Derneği, Kıbrıs Türk İslam Kültür Cemiyeti, Kıbrıs İlim Kültür ve Hizmet Vakfı ve Kıbrıs Uluslar Arası Öğrenci Derneği.[45]

5. KKTC'deki GAYRI MÜSLİM UNSURLAR

Yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız gibi; Kıbrıs, yüz yıllardır çok farklı medeniyet ve inançlara beşiklik etmiş bir ada olma özelliğine sahiptir. Bu özelliği nedeniyle adada zaman içerisinde Müslümanlık gibi Yahudilik ve Hristiyanlık da yer almış,[46] ne var ki günümüze gelindiğinde adada özellikle İslam ve Hristiyanlık dinleri revaç bulmuştur.

KKTC'de Hristiyanlık Dininin Ortodoks, Katolik, Maronit ve Anglikan kiliseleri bulunmakta olup, Ortodokslar Dipkarpaz'daki Apostolos Andreas manastırına rahatlıkla geçip, ibadet etme serbestisine sahiptirler. Bunların yanında Girne'de açılan "Lütuf Kilisesi" son yıllarda artan inanç özgürlüğü söylemi ile KKTC sınırları içerisinde de ciddi şekilde tolerans gösterilen bu dinlerin dernek kurmalarına oldukça müsamahalı davranılmakta, bu dernekler ise çoğu kez misyonerlik faaliyetleriyle kendi dinlerinde yeterli düzeyde bilgi sahibi olmayan Müslümanları dinlerine dâhil edebilmektedirler. Nitekim Katolik mezhebinin kurduğu kiliselerde yüzlerce Kıbrıslı Türk'ün Hristiyan olduğu basına yansıyan haberler arsına girmiştir.[47] Dönemin Din İşleri Başkanı Yusuf Suiçmez'in basında yer alan ifadelerinde kurulan bu derneklerin farklı bir maksat güttüğü zira Hristiyan nüfusun olmadığı yerlerde kiliselerin açılmaya çalışıldığı belirtilmektedir.[48]

Adadaki misyonerlik faaliyeti yürüten bir diğer dernek ise Yehova Şahitleridir. Hristiyanlık temelli bir yapı arz eden Yehovanın Şahitleri, sinkretist (uzlaştırmacı) bir yapıya sahiptir.[49] Yehova Şahitleri'nin Kıbrıs'taki varlığı konusuna gelince, 1974'de kadar bu dinin adada varlığını sürdürdüğünü söyleyen Dayıoğlu'na göre, mezkûr grubun bu tarihte ibadethanelerine el konulmuştur. Ne var ki bu grup 2003 yılına gelindiğinde Kıbrıs'ta resmi olarak bir dernek kurmuş ardından da bir ibadet salonu açmıştır. Bu tarihte 30-40 kadar müntesibi olduğu bilinen

45 http://icisleri.gov.ct.tr/Portals/1076/Dernekler/lefkosadernek.pdf (23.11.15)
46 Atalay, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, 32; Aras, "Geçmişten Günümüze Kıbrıs İnanç Coğrafyası", *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmaları Dergisi*, Y. 6, S. 12, Konya 2011.
47 http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=121371 (24.11.15)
48 http://www.dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=121371 (24.11.15)
49 Tümer-Küçük, *Dinler Tarihi*, 375.

dinin,[50] 2014'de gelindiğinde müntesip sayısı 90'ı bulmuştur.[51] Günümüzde ise adadaki müntesipleri giderek artmakta olup, ayrıca dernek mensuplarının, zaman zaman Kıbrıs halkına "dünya barışı-insanlık kardeşliği" benzeri popüler söylemlerle broşür dağıtıp, dinlerine davet yaptıkları da görülmektedir.

KKTC'de son yıllarda neşv-ü nemâ bulan diğer bir din ise Yahudiliktir. Adaya 2003 yılında Yahudiliği canlandırması için gönderilen Arie Zeev Raskin Rum kesiminin sınırları içerisinde kalan Larnaka'da bir sinagog açmışlardır.[52] Bunların yanı sıra bazı Yahudi iş adamlarının adanın Kuzeyinde yer alan Bahçeli, Tatlısu, Kapraz, Yeni Erenköy gibi birtakım kıyı şeritlerinde marina ve yazlık evler gibi gayrı menkullere yatırım yaptığı da bilinmektedir. Ayrıca adada çalışmak, turistik seyahat vb. sebeplerle de birçok Yahudi de KKTC'yi tercih etmektedir.[53]

6. KKTC'de BULUNAN İSLAM DIŞINAKİ DİĞER SÖYLEMLER

Yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız gibi özellikle İngiliz idaresi döneminde Kıbrıs Müslümanlarının Müftüsüz kalması sonucunda ada Müslümanlarının İslam kültüründen uzaklaştırılarak itikadi açıdan zayıflatılması esas alınmış, nitekim yıllar süren bu gayret sonucunda özellikle yeni gelen neslin pek çok manevi değerden uzak yetişmesi söz konusu olmuştur. Ne var ki tabiatın boşluk kabul etmediği gerçeği bir kez daha tahakkuk etmiş, süreç içinde adada farklı dini söylemler zuhur etmiştir. İşte bu söylemlerden bir tanesi olan Bâbîlik-Bahâîlik, Kıbrıs'a ilk kez 1989 yılında girmiştir. Merkezi İsrail-Hayfa olan bu inanç, Mirza Hüseyin Ali Nuri isimli İranlı bir Şii'nin kurduğu, temeli İslam olan ancak İslam çizgisinden ayrılmış bir fırkadır.[54] Kıbrıs'ta resmi olarak varlıklarını sürdüren Bahâîler'in, "Lefkoşa Bahâîler Merkez Ruhanisi" ismiyle bir de ofisleri bulunmaktadır. Adadaki Bahâî nüfusu ise 250 civarındadır.[55]

Kıbrıs adasında yer alan bir başka İslam dışı akım ise, köken itibariyle İslam'a dayanan ancak sinkretist bir yapı arz eden *Evrensel Sevgi ve Tasavvuf Derneği*'dir. Dernek İmam İskender Ali Mihr olarak meşhur olmuş İskender Erol Evrenesoğlu isimli kişinin kendisinin mehdi olduğunu iddia ettiği fikirlerini benimsemektedir. Resmi olarak 2013 yılından beri adada faaliyet gösteren dernek, adanın çeşitli yerlerinde dini içerikli programlar düzenlemekte, bu programlarında da zikir, vird, dua vb. gibi konuları içeren bir takım broşürlerin yanında mezkûr şahsın tercümesi olan Kur'an Meali de insanlara dağıtılmaktadır. Ne

50 http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/35/news/1713/PageName/KIBRIS_HABERLERI (23.11.15)

51 http://www.kibrisgazetesi.com/?p=569632 (23.11.15)

52 https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1br%C4%B1s%27taki_Yahudilerin_tarihi (24. 11. 2015) Konu ile ilgili görseller için bk. https://www.google.com.tr/search?q=arie+zeev+raskin&lr=lang_tr&espv=2&biw=1366&bih=667&tbs=lr:lang_1tr&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi359m-6qnJAhXF2SwKHWv6BiEQ_AUIBygC#imgrc=bXAsbJ3gKhr35M%3A (24. 11. 2015)

53 http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=73020 (24. 11. 2015)

54 Fığlalı, "Bahâîlik" *DİA*, IV, 464-465.

55 http://www.kibrisgazetesi.com/?p=569632 (23.11.15)

var ki ada halkından çektiği tepkiler sonucunda, düzenlenen bazı programlarda huzursuzluklar baş göstermiş, izleyiciler tarafından Evrenesoğlu'nun kendisini peygamber yerine koyduğu söylenerek program tepki çekmiş ve salon boşaltılmıştır.[56] Benzeri olaylar başka yerlerde düzenlenmek istenen program girişimlerinde de cereyan etmiş, vatandaşlardan bu derneği emniyet güçlerine şikâyet edenler olmuştur. Özellikle insanlara Evrenesoğlu'na intisap edenin günahlarının bağışlanarak cennete gireceği vaat edilmektedir.[57]

56 http://www.gundemkibris.com/kendini-peygamber-ilan-etti-96903h.htm (24. 11. 2015)
57 http://www.gundemkibris.com/buna-dur-denmeli-99853h.htm (24.11.15)

SONUÇ

Fethi bizzat Hz. Peygamber'in kavliyle müjdelenmiş ve ashaptan birçok kişinin de bağrında şahadet şerbeti içtiği bir ada olan Kıbrıs, bu haliyle Müslümanlar için emanet-i Rasûl konumundadır. Vakıa göstermiştir ki Osmanlı Devleti de bu fikirle hareket etmiş, ecdat yadigârı olan bu toprakları himayesine almıştır. Ancak Osmanlı Devletinin adadan ayrılmasıyla baş gösteren bir takım problemler Müslümanları derinden üzmüş ve bu durum da 1960 yılına kadar süregelmiştir. 1960 yılında adanın kontrolünün Kıbrıs halkına bırakılmasıyla Müslümanlar müftülük makamını tekrar oluşturmuşlarsa da bu kurum eski parlaklığını yakalayamamıştır.

Günümüzde ise özellikle 2010 yılından sonra Talip Atalay'ın başkanlığında yeni bir vizyon kazanan Din İşleri Dairesinin kurumsal kimlik kalitesini artırma konusunda attığı adımlar taktire şayandır. Bu noktada kurumsal olarak yapılan teşviklerle din görevlisi profili yükseltilmeye çalışılmış, bunun sonucunda Başkanlık bünyesinde görev yapan İlahiyat Fakültesi mezunu sayısı 30'a yükselmiştir. Bu konuda kanaatimizce adada Din İşleri Başkanlığına bağlı meslek içi ve dini yüksek ihtisas donanımı kazandıran eğitim kurumlarının olması da elzemdir. Nitekim böylelikle adada çalışma yapan birçok İslam dışı fikirlerin de Kıbrıs Türk halkının arasında yayılmasının önüne geçilmiş olacaktır.

Öte yandan Güneyle gerçekleştirilen barış görüşmelerinde mezkûr Din İşleri Başkanının gösterdiği büyük özveri sonucunda Başkanlık makamı farklı bir prestij yakalamıştır. Bu vb. birçok yenilik ve gelişmeye rağmen, KKTC Din İşleri Başkanlığının önünde kaliteyi artırmaya ciddi manada engel teşkil eden bir takım prüzler de yok değildir. Özellikle günümüzde geçerliliği devam eden ve fakat Din İşleri Başkanlığının ihtiyaçlarına cevap vermekte güçlük çeken mevcut yasanın yerini daha donanımlı bir yasa almalıdır. Nitekim Başkanlık makamının idari açıdan birçok basit tasarrufunu bile sınırlar durumda olan yasanın yerine günümüzde sürdürülen yeni yasa tasarı çalışması bir an önce ikmal edilip, yürürlüğe alınmalıdır. Zira söz konusu kurumun daha kaliteli bir din hizmeti sunabilmesi için bu kaçınılmazdır.

BİBLİYOĞRAFYA

AKGÜNDÜZ, Ahmet-**ÖZTÜRK**, Said, *Bilinmeyen Osmanlı*, İstanbul 1999.

ALASYA, Halil Fikret, "Kıbrıs", *DİA*, XXV, Ankara 2002.

ARAS, Ahmet, "Geçmişten Günümüze Kıbrıs İnanç Coğrafyası", *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmaları Dergisi*, Ed. Mehmet Aydın, Y. 6, S. 12, Konya 2011.

ATALAY, Talip, *Geçmişten Günümüze Kıbrıs*, Konya 2003.

ATEŞİN, Hüseyin Mehmet, *Dr. Fazıl Küçük ve Şeyh Nazım Kıbrısî*, İstanbul, 1996._____, *Kıbrıs'ta İslami Kimlik Davası*, İstanbul 1997.

AYDIN, Mehmet Akif, "Osmanlı'da Hukuk", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, I, İstanbul 1994.

BUHÂRİ, Muhammed b. İsmail b. İbrahim, *el-Câmiu's-sahîh*, I-VIII, İstanbul 1992.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, "Bahâilîk" *DİA*, IV, İstanbul 1991.

GÜRSOY, Cevat Rüştü, "Kıbrıs", *DİA*, XXV, Ankara 2002.

KALAYCIOĞLU, Ersin, "Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset", *Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslam*, (drl. E Fuat Keyman-A. Yaşar Sarıbay), Ankara 1998.

KANDEMİR, M. Yaşar, "Ümmü Harâm", *DİA*, XXXXII, İstanbul 2012.

Kıbrıs'ın Fethi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay, Ankara 1986.

Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi Din İşleri Dairesi Kuralı, 1 Mart1971.

KKTC Din İşleri Dairesi Yasası, 28 Mayıs 1993.

Masum Millet Gazetesi, Lefkoşa.

Milliyet Gazetesi, 03 Şubat 1951.

MÜSLİM, Ebû'l-Hüseyin Müslîm b. Haccâc el-Kuşeyrî, *el-Câmiu's-sahîh*, I-III, İstanbul 1992.

ÖZKUL, Ali Efdal, *Kıbrıs'ın Sosyo-Ekonomik Tarihi 1726-1750*, Ankara 2010.

_____, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ta Görev Yapan Müftüler ve Faaliyetleri", *Turkish Studies*, Vol. 8/7 Summer, Ankara 2013.

TANMAN, M. Baha, "Hala Sultan Tekkesi", *DİA*, XV, İstanbul 1997.

TÜMER, Günay-**KÜÇÜK,** Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ankara 2002.